

Stelling

De opkomstplicht afschaffen had effect op het aantal kiezers bij de lokale verkiezingen

Deze stelling is waar onduidelijk niet waar
 waarschijnlijk onwaarschijnlijk

Intro

De gemiddelde opkomst van 64 procent bij de lokale verkiezingen lag ver onder de verwachte 70 à 80 procent. Alle inspanningen ten spijt van lokale besturen die vooraf hun burgers opgeroepen hadden om te gaan stemmen, tot zelfs burgemeesters die persoonlijk bij elke inwoner langsgingen. Het wantrouwen in de politiek lijkt daarmee doorgedrongen tot op het lokale niveau.

Omschrijving

Politicooloog Bram Wauters (UGent) ziet ook andere verklaringen voor de lage opkomst. Zoals de dalende burgerplicht. "Voor onze schatting dat er meer dan 70 procent mensen zouden stemmen hadden we ons gebaseerd op Nederland. Daar werden in 1970 de eerste verkiezingen zonder opkomstplicht gehouden. Dat zorgde niet meteen voor een sterke daling door de gewoonte om te stemmen en het gevoel van burgerplicht. Anno 2024 speelt die burgerplicht veel minder."

Er zijn ook individuele kenmerken die invloed hebben op het stemgedrag. "Jongeren, kortgeschoolden, stedelingen en mensen die zich weinig sociaal engageren of zich minder gelukkig voelen, blijven sneller thuis. Ook of er digitaal of met papier wordt gestemd kan leiden tot een verschil van twee procent in de opkomst."

"De opkomstplicht terug invoeren is de simpelste en meest effectieve maatregel om de opkomst terug te verhogen, weten we uit onderzoek." En er zijn nog maatregelen die effect hebben. "Er is geen toverformule om het wantrouwen tegenover de politiek weg te werken, maar goed bestuur en persoonlijk contact helpen. In gemeenten met gelukkige inwoners en een sterk sociaal weefsel lag de opkomst hoger dan gemiddeld. Omgekeerd speelde dat ook. In gemeenten met veel politieke conflicten in de voorbije legislatuur, zoals in Eeklo of in de fusiegemeente Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht, lag de opkomst laag."

Hij ziet ook een rol weggelegd voor het middenveld. "Lokale overheden en burger- en middenveldorganisaties, zoals de vakbond, hebben nog impact als ze een appel doen aan de burgerplicht. Zij staan dicht bij de mensen en hebben hun vertrouwen." Hij sluit af met een simpele tip. "Geef mensen meerdere redenen om naar het stembureau te gaan door in de buurt van het stembureau een tof evenement te organiseren."

Conclusie

Ja, de afschaffing van de opkomstplicht heeft impact gehad op de opkomst tijdens de lokale verkiezingen. Met allerlei initiatieven kunnen politici, lokale overheden en burger- en middenveldorganisaties die 64 procent nog wat optrekken, maar 90 procent opkomst halen we wellicht niet meer. 🗳️